

Aan: Internet Consultatie (<https://www.internetconsultatie.nl/grondwetsherzieningsprocedure>)
CC: Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Apeldoorn/Brussel, 8 oktober 2019

Betreft: Herijking Grondwetsherzieningsprocedure

Beste lezer, Geachte minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

N.B. Melding: in het aangevoegde wetsontwerp in deze consultatie is 'Artikel IV' komen te vervallen.

De facto is het ter consultatie liggende al toegepast bij het ter ziele gaan van de Grondwetswijziging-Halsema. Hiermee is de poging gefaald om een minimale/beperkte vorm van constitutionele toetsing (na publicatie wet) te introduceren, terwijl er nu een toetsingsverbod is in artikel 120 van de Grondwet. Het een stille dood laten sterven verdient niet de schoonheidsprijs, zowel niet van de indieners/voorstanders, als ook de tegenstanders. Een voorstel, vooral een voorstel tot grondwetswijziging, zou voldragen moeten worden. Immers wanneer iets door de eerste ronde heen is, zou er middels een publiek debat en met een gang naar de stembus het draagkracht beschikbaar moeten zijn om die wijziging ook te volbrengen. Dat is wat "wij" mogen verwachten in onze democratische rechtsstaat, op basis van onze (grond)wetgeving.

Het moet genoemd worden dat verkiezingen -- ook wanneer er grondwetswijziging(en) voorliggen -- nooit specifiek over een bepaald onderwerp gaat. Wanneer we een herijking van de grondwetswijzigingsprocedure willen heroverwegen, dan zou een volksstemming over dat onderwerp passender zijn. Wellicht een volksstemming tussen een referendum en reguliere verkiezingen in: waar een stem steun verleend aan het meer-genuanceerde standpunt die een politieke partij (lees: kandidaat) verwoord en verdedigd en in anticipatie van de coalities die dezen aan kunnen (willen) gaan. Deze verkiezingen zouden beperkt moeten zijn tot alleen relevant aan die grondwetswijziging.

Wat opvalt in de tekstuele wijziging, is dat de grondwettelijke taak om de Tweede Kamer te ontbinden na bekendmaking van de wet, al "creatief" mee wordt om gegaan. Zo is te lezen in de brief (31570-35) in de tabel 'tjijpad publicatie verklaringswet en Kamerontbinding', dat er gewacht wordt met de publicatie ontbindingsbesluit tot nadat nieuwe verkiezingen al zijn aangekondigd/uitgeschreven. Dit mag niet de bedoeling zijn van (huidig) artikel 137 lid 3. Zonder een toetsingsverbod zou de conclusie getrokken mogen worden dat de Tweede Kamer al ontbonden had moeten zijn (vanwege andere liggende grondwetswijzigingen) en dat haar bijdragen in het wetgevende proces wellicht zelfs ongrondwettelijk is. Althans in die periode waarin de ontbinding is uitgesteld.

1. Het loslaten van de **ontbindingsverplichting** raad ik nadrukkelijk af. Dit zwaard van Damocles mag gezien worden als een reden om voorzichtig te zijn met grondwetswijzigingen, vooral wanneer de status quo nog nieuw beleid wenst te maken.

De toevoeging ter consultatie van het 'verval bij rechtswege', is een manier om geen herhaling van het advies van de Raad van State te hoeven vragen bij een volgende "verlopen" grondwetswijziging. Alleen moet er wel worden meegewogen 'waarom een grondwetswijziging niet in de tweede periode behandeld wordt?' Er kunnen politieke redenen achter zitten, zoals het willen verkrijgen van die benodigde meerderheid, maar dat die er informeel niet meer is.

2. Dit kan ook worden opgelost door een behandelverplichting op te nemen in het *Reglement van Orde* van de behandelende Kamer zelf, bijvoorbeeld na 3 jaar.

'Verval bij rechtswege' kan ook onbedoelde gevolgen hebben wanneer er een zeer korte regeerperiode voordoet. Het is voorstelbaar dat de overvolle agenda van de recentelijk geïnstalleerde Tweede Kamer nog geen ruimte heeft geboden aan de behandeling in de tweede termijn; terwijl in de tussentijd er wel een coalitie en regering is gevormd, maar dat deze door onbekende redenen 'valt' en zo vervroegd nieuwe verkiezingen verzoekt.

3. Hierdoor zou er een andere formulering moeten worden gekozen, waarna men pas tot 'verval bij rechtswege' overgaat. Bijvoorbeeld 'na 3 jaar na installatie van de Tweede Kamer na ontbinding volgens (huidig) artikel 137 lid 3'.

Ook is het denkbaar dat een grondwetswijziging wel de twee derde meerderheid zou kunnen behalen, maar dat de indieners (en hun partij) na de verkiezingen hun zetel hebben verloren.

4. Eveneens hier kan het *Reglement van Orde* in voorzien door de mogelijkheid te bieden om een ander lid toe te wijzen als de indiener.

Met de bovenstaande vier adviezen mag het duidelijk zijn dat deze herijking van de grondwetswijzigingsprocedure als overbodig en daarmee onwenselijk bestempeld zou mogen worden. Nagenoeg alle argumenten voor deze herijking zijn met lichtere middelen op te lossen, zoals aanpassingen in het *Reglement van Orde*.

met oprechte groet,

Sent G. Wierda